

Francesc M. Rotger

Si una bona part del cinema de tots els temps s'ha inspirat en obres de teatre, tampoc no és tan estrany que la vessant teatral representi un aspecte bàsic dins l'univers de Billy Wilder. De fet, és possible que Wilder sia, entre els grans realitzadors de la història del cinema, un d'aquells en els quals potser siguin més evidents les referències escèniques. Bona part de les seves pel·lícules més celebrades, i ara estic pensant, per exemple, en *El apartamento*, de la qual justament el seu origen em sembla que no és una peça teatral (sí moltes altres de les seves) respiren un cert aire de concepció tradicional escènica: o sigui, un únic espai o, com a mínim, un espai delimitat que centra la major part de les seqüències, un pes considerable dels diàlegs i de la importància de la paraula com a eina de treball i, per últim però gens secundari, el protagonisme de l'actor (o de l'actriu), de l'aspecte actoral, que és una llei immutable de l'escenari. És a dir: fa la impressió que s'han basat en obres de teatre, fins i tot quan (com a *El apartamento*) ja es varen escriure directament per al cinema.

D'acord amb l'estadística, si no estic equivocat, pràcticament la meitat de les pel·lícules dirigides per Billy Wilder, dotze de vint-i-cinc (no pot ser una simple casualitat, crec jo) estan inspirades en textos escènics. Començant per la primera, *El mayor y la menor* (1942), sobre una peça

d'Edward Childs Carpenter, i acabant per la darrera, *Aquí un amigo* (1981), nova versió d'una pel·lícula francesa, a partir l'obra de teatre de Francis Weber *L'emmerdeur. Cinco tumbas a El Cairo, Traidor en el infierno, Sabrina, La tentación vive arriba, Testigo de cargo, Uno, dos, tres, Irma la dulce, Bésame, tonto* i *¿Qué ocurrió entre mi padre y tu madre?* foren totes peces per als escenaris, abans que Billy Wilder, i els seus col·laboradors, les convertissin en guions de cinema.

Entre totes les pel·lícules de Wilder de les quals el seu origen és teatral, jo destacaria, així i tot, *Primera plana* (1974). No tan sols perquè és una de les seves creacions més reconegudes. També perquè el text escènic original, de Ben Hecht i Charles MacArthur, ja havia servit, abans, de punt de partida a dues versions

cinematogràfiques més; la de Lewis Milestone (1931), molt valorada per la crítica, i la de Howard Hawks (*Luna nueva*, 1940), reconeguda ja directament com una obra mestra (existeix una quarta versió, més recent, però sembla que no gaire memorable). També, perquè és la pel·lícula més divertida que s'ha fet sobre el món del periodisme. I també, perquè foren els seus protagonistes dos actors excepcionals, Jack Lemmon i Walter Matthau., intèrprets emblemàtics dins l'univers wilderià i fórmula actoral que, amb el mateix Billy Wilder a *En bandeja de plata* (1966) o la ja esmentada i no tan destacada *Aquí un amigo*, o a altres produccions com *La extraña pareja*, de Gene Saks (una altra pel·lícula a partir d'una peça escènica), passaria a la història de la comèdia americana. ■